

Recenzie a anotácie

Manik, R., Organizácia advokácie na Slovensku v rokoch 1948 – 1989. Bratislava : Slovenská advokátska komora, 2020, ISBN 978-80-99913-02-9, 288 s.

Problematika dejinného vývoja jednotlivých právnických povolání na Slovensku sa stáva postupne objektom záujmu historikov i právnikov a najďalej jej spracovanie pokročilo v advokácii. Tentoraz sa praktizujúci advokát a právny historik z Košíc Rudolf Manik zhostil opisu vývoja advokácie v socialistickej epoche dejín Slovenska vymedzenej rokmi 1948 až 1989.

Kniha sa začína krátkym úvodom označeným *Entrée*, v ktorom autor oboznamuje čitateľov s obsahovým prehľadom svojej publikácie a pramennými zdrojmi, z ktorých pri písaní vychádzal. Ďalšie state knihy sú tvorené štyrmi kapitolami venujúcimi sa dejinným etapám komunistického režimu na našom území a podrobnými 12 prílohami.

Prvá kapitola s príznačným označením „*Februárové víťazstvo pracujúceho ľudu*“ a advokácia mapuje vývoj advokátskeho stavu v ČSR i na Slovensku od skončenia druhej svetovej vojny až do začiatku päťdesiatych rokov 20. storočia. Úvodná podkapitola *Československá advokácia koncom obdobia Tretej republiky* približuje straty v advokácii počas vojnového konfliktu z obdobia 1939 – 1945 i koniec pôsobenia Advokátskej komory v Bratislave. Ďalšia podkapitola *Zmeny v práve i advokácii po nastolení ľudovej demokracie* je tvorená opisom sankcií voči advokátom i koncipientom po „*Vit'aznom februári*“ a vznikom akčného výboru advokátskej komory. Podkapitola *Príprava novej organizácie advokácie* rozoberá nový advokátsky poriadok č. 322/1948 Zb. spojený so vznikom krajských združení advokátov a Ústredného združenia advokátov v Prahe. Ďalšie prejavy ostrakizmu zástupcov advokátskeho stavu sú obsahom podkapitoly *Advokáti a ľudovodemokratický režim*, a to vrátane likvidácií advokátskych kancelárií či uväznenia

mnohých advokátov vrátane samotného prvého predsedu správnej komisie Ústredného združenia advokátov Zikmunda Steina.

V poradní druhá kapitola *Päťdesiate roky XX. storočia v advokácii* sa zaoberá dobou temna u advokátov, viacerí z nich boli totiž v tomto období odsúdení na dlhoročné tresty odňatia slobody, či dokonca popravení. Len nemnohí z nich zostali pôsobiť v advokácii, ich počet na Slovensku klesol do roku 1961 na len 144 advokátov. Pri obhajobách v rámci trestných konaní vrátane monstreprocesov však nemohli vykonávať obhajobu dôkladne a ich vopred naučená úloha bola často iba štatistická a pasívna. Viacerí zástupcovia advokátskeho stavu sa však stali súčasťou komunistickej nomenklatury (Vladimír Clementis, Alexej Čepička, Gustáv Husák). Podkapitola *Zákon č. 114/1951 Zb. o advokácii – vznik socialistickej advokácie* opisuje prechod od individualistického výkonu advokácie v advokátskych kanceláriách k jej kolektívnemu výkonu v právnych, neskôr advokátskych poradniach. Na čele advokácie v Československu sa kreovalo Ústredie advokátskych poradní v Prahe, na Slovensku existovali západoslovenské, stredoslovenské a východoslovenské združenie advokátskych poradní. Následná podkapitola *Monstreprocesy v Československu a advokáti* približuje advokátske osudy na postoch obhajcov, obžalovaných, svedkov, ale aj prokurátorov či sudcov v politických trestných konaniach.

Predposledná kapitola *Vývoj postavenia advokácie od začiatku 60. rokov minulého storočia* je ohraničená na jednej strane uvoľňovaním politických pomerov v Československu a na druhej strane obdobím Pražskej jari. Podkapitola *Zmeny v organizácii justície a advokácie v období „odmäku“* popisuje schvaľovanie nových zá-

konných noriem z trestného, občianskeho a zo správneho práva i nového zákona o advokácii z roku 1963. Ďalšia podkapitola *Advokátske združenia a poradne podľa zákona č. 57/1963 Zb.* rozoberá vznik krajských združení advokácie aj Ústredia československej advokácie. Prevrätne spoločensko-politické zmeny vrátane vytvorenia samostatnej slovenskej advokácie sú obsahom podkapitoly *Advokácia v krízových rokoch 1968 – 1969 a po federalizácii štátu.*

Záverečná kapitola *Slovenská advokácia v časoch normalizácie a prestavby* je tvorená pôsobením advokátskych organizácií na čele s Ústredím slovenskej advokácie v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch 20. storočia. Podkapitola *Advokáti na ceste od obrodného procesu k normalizácii* pojednáva o ďalších perzekúciách zástupcov advokátskeho stavu v rámci normalizačných čistiek a o prijatí nového zákona SNR o advokácii č. 133/1975 Zb. V poradí ďalšia podkapitola *Vlastná organizácia advokácie na Slovensku* sa zaoberá činnosťou Ústredia slovenskej advokácie vrátane jeho orgánov, advokátskych poradní a krajských združení advokácie. Posledná podkapitola kni-

hy *Advokácia na Slovensku v období prestavby* je venovaná zmenám v advokátskej organizácii na sklonku komunistického režimu až do Nežnej revolúcie.

Publikácia je ukončená *Epilógom, Prameňmi* a 12 *Prílohami* na 74 stranách, z nich zaujmú dozaista desiatky medailónov advokátov vykonávajúcich povolanie advokáta v období socializmu. Práve spomienky pamätníkov doby neslobody sú obohatením predkladanej monografie, jej záver predstavuje *Resümée* v nemeckom jazyku.

Tri decéniá po páde komunizmu na našom území je publikácia o organizácii advokácie na Slovensku v období 1948 až 1989 pútavým príspevkom k štúdiu dejín z epochy budovania našich svetlejších zajtrajškov. Archívne prameňe, použitá literatúra, spomienky predstaviteľov „socialistickej“ advokácie i množstvo obrázkov a fotiek odôvodňuje označenie recenzovanej monografie za reprezentačnú a zároveň významnú súčasť bádania o dejinách jednotlivých právnických povolanií.

Henrieta V o j č i k o v á*

* Mgr. Henrieta V o j č i k o v á, Krajská prokuratúra, Košice.